

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ПРИЙОМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ФУНКЦІЙ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

праці висунули нові вимоги до професійної підготовки безробітних у США. Розвиток американської економіки, науки та техніки, інформаційних технологій вимагає компетентних та конкурентоздатних фахівців, спроможних постійно оновлювати свій загальноосвітній, професійний та культурний рівень. Вирішальним фактором соціальної захищеності людей на американському ринку праці стає їх освітній і професійний рівень, а також фах підготовки.

Професійна підготовка та перепідготовка фахівців у нових економічних та соціальних умовах є одним із найбільш ефективних шляхів забезпечення зайнятості населення та запобігання безробіттю.

Перехідний період зробив актуальним пошук нових форм освіти для безробітного населення, які б відповідали сучасним вимогам розвитку суспільства та ринку праці. Вивчення прогресивних ідей досвіду США, його позитивних та негативних сторін дасть змогу у подальших

дослідженнях правильно оцінити ті процеси, які відбуваються у сфері професійної освіти безробітного населення в Україні, а також запровадити нові досягнення і перспективні ідеї цього досвіду у вітчизняну практику.

1. Максимова Н. Проблеми професійної підготовки та перепідготовки кадрів в умовах формування сучасного ринку праці: Дис... канд. пед. наук: 22.00.07. – Харків, 1999. – 177 с.

2. Никифорова А. Рынок труда: занятость и безработица. – М.: “Международные отношения”, 1991. – 180 с.

3. Студенцов В. Мировая экономика в 1992 – 1993 гг.: семь худых лет впереди // МЭМО. – 1993. – №10. – С. 87 – 93.

4. Latest unemployment data. <http://www.doleta.gov/>

5. <http://www.brainbench.com/>

6. <http://www.sdjobs.org>

Любов Квасній, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ПРИЙОМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ФУНКЦІЙ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

У статті проаналізовано методи економічного аналізу для прийняття і реалізації ефективних господарських та управлінських рішень, що досягається двома взаємопов'язаними шляхами: через власне зміст економічної освіти, її пізнавальну і практичну функції та за допомогою найефективніших форм організації навчального процесу.

Постановка проблеми. Ринкова трансформація економічної системи України об'єктивно потребує підготовки нової генерації спеціалістів, які володіють ґрунтовними знаннями сучасної ринкової економіки, законів її розвитку і функціонування. Рівень економічних знань, економічної культури громадян завжди був і залишається важливим чинником економічного прогресу суспільства. І навпаки, відсутність таких знань перетворюється на чинник гальмування прогресу, стримує здійснення економічних реформ. Тому для забезпечення на високому рівні мотивації навчальної діяльності студентів та виховання в них інтересу до вивчення економіки необхідно розкривати їм основні методи пізнання економічних явищ і практичної реалізації пізнавальної, практичної, методологічної та

прогностичної функцій економічної теорії як джерела практики і становлення та розвитку економіки як науки в суспільному житті.

Аналіз останніх досліджень. Нині багато країн та їх ВНЗ проводять експериментування з різними видами кредитних систем (класичних і змішаних). В Україні на сьогоднішній час вибудовується свій шлях у напрямку вдосконалення національної системи і залучення Європейських стандартів освіти [2, 4, 5]. Проблеми модернізації вищої освіти України, її стан та завдання в контексті Болонського процесу висвітлювали М. Степко, Я. Болюбаш, К. Левківський, М. Згуровський, В. Кремень, І. Мороз. Проте запроваджуючи нову навчальну технологію, доцільно врахувати те, що студенти як із слабшими, так і з сильнішими знаннями

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ПРИЙОМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ФУНКЦІЙ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

повинні чітко усвідомлювати роль економічної теорії як науки і її значення у нинішніх умовах ринкових перетворень.

Мета статті – сприяти формуванню у студентів цілісної системи економічних знань, сучасного економічного мислення і економічної поведінки, навчити методів економічного аналізу для прийняття та реалізації ефективних господарських і управлінських рішень, що досягається двома взаємопов'язаними шляхами: через власне зміст економічної освіти, її пізнавальну і практичну функції та за допомогою найефективніших форм (технологій) організації навчального процесу. Тільки діалектична єдність змісту і форми навчання здатна забезпечити його високу ефективність і результативність.

Виклад основного матеріалу. Україна на шляху до інтеграції намагається ввійти до Європейської спільноти з вагомими здобутками і показниками своєї діяльності. Кожна наука має свою структуру і виконує ряд функцій, через які доводиться і підтверджується необхідність цієї науки, її вплив на розвиток суспільства. Тому проблема структури і функцій економічної теорії є закономірною і логічною. Через функції відображається роль економічної теорії у розвитку суспільства, в розвитку пізнання людиною економічних процесів. Економічні знання дають змогу орієнтуватися у сфері бізнесу, робити правильний економічний вибір, приймати реальні політичні рішення, що в кінцевому результаті забезпечує більш високий рівень життя людей.

При з'ясуванні суті курсу "Основи економічної теорії" важливою є проблема визначення тих основних методів, за допомогою яких в економічній теорії проводиться економічне дослідження. Це питання включає характеристику трьох типів методології пізнання: метафізичну, діалектичну, сучасну. Що ж до сучасної методології, то їй властиві два рівні наукового аналізу: емпіричний та теоретичний аналіз. Їм властиві відповідні методи економічного дослідження, використання яких обов'язково дає певний результат. Цей результат набирає форми відповідних інструментів, а саме: економічних понять, економічних категорій, економічних моделей, економічних принципів, економічних законів.

У результаті вивчення курсу "Основи економічної теорії" стає зрозумілим ряд економічних понять, а саме: економічний аналіз, економічні ресурси, економічна система, ефективний розподіл ресурсів, економічний закон, економічна модель, макрорівень, мікрорівень, власність, ринок праці, гроші, інфляція, попит і пропозиція, ринкова економіка, ринкова система,

економічне зростання тощо. Знання, здобуті при вивченні цього курсу, дають можливість усвідомити роль економічної теорії як цілісної науки.

Навчальна програма передбачає вивчення основ економічної теорії через сприйняття та розуміння категорій і законів функціонування різних типів економічних систем. Важлива роль відводиться вивченню загальних проблем ринкового господарства, принципів мікро- та макроекономіки, функцій та тенденцій розвитку підприємництва.

Окрема увага приділяється питанням національної економіки та ролі держави, аналізуються причини і соціально-економічні показники інфляції, проблеми безробіття та зайнятості. Розглядаються фінансова та кредитно-банківська системи, доходи та соціальна політика держави у ринковій економіці.

Окрім того, висвітлюються питання ринкової економіки та міжнародних відносин через аналіз форм економічного співробітництва в умовах поглиблення інтеграційних процесів. Відповідно до кредитно-модульної системи, в організації навчального процесу студентів вищих навчальних закладів освіти в контексті Болонського процесу програма дисципліни включає 2 модулі, за допомогою яких здійснюється контроль досягнутих успіхів студентів.

Найбільш важливим при навчанні економічної теорії, на нашу думку, є розкриття перед студентами методологічної основи економічних понять, їх походження, усвідомлення студентами того, що всі економічні процеси описують (економізують) реальні закономірності матеріального світу, що економічні поняття, починаючи від людини з її необмеженими потребами та проблемами обмеженості ресурсів, відображають (моделюють) певні сторони, властивості об'єктів реального світу і виникали або із потреб життєвої практики, або із внутрішніх потреб становлення і розвитку самої економічної науки.

На заняттях при вивченні конкретних тем необхідно розказати студентам про умови і причини, що викликали виникнення тих чи інших понять або дали поштовх розвитку того чи іншого розділу економіки. Звідси випливає доцільність використання викладачем історичного матеріалу на заняттях.

Використанням відповідного матеріалу забезпечуються також і світоглядні ідеї курсу економіки. Відзначимо також важливість організації самостійної роботи студентів над засвоєнням вказаного курсу, а саме: цілеспрямована робота над підручником, робота над економічним текстом, організація пошукової діяльності студентів, в результаті якої вони під

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ПРИЙОМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ФУНКЦІЙ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

керівництвом викладача, йдучи крок за кроком, відкривають для себе нові орієнтири і нові шляхи майбутнього розвитку.

Рекомендуються такі проблеми для самостійного вивчення:

1. Основні теоретичні напрями на сучасному етапі розвитку економічної теорії.
2. Економічні системи як об'єкт економічної теорії.
3. Теорія перехідних економічних систем.
4. Внесок вітчизняних вчених у розвиток економічної теорії.
5. Альтернативна вартість в системі категорій економічної теорії.
6. Обмеженість ресурсів як фактор впливу на теорії господарювання в ринковій економіці.
7. Стратегічний курс України на європейську інтеграцію.

Самостійна робота студентів є основним засобом засвоєння ними навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача. Самостійна робота студентів забезпечується всіма навчально-методичними засобами. Їм рекомендується для самостійного опрацювання відповідна наукова література. Методичне забезпечення самостійної роботи повинно передбачати і засоби самоконтролю (тести, пакет контрольних завдань і т.д.). Самостійна робота виконується у бібліотеці, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах (робота в інформаційних мережах), а також у домашніх умовах.

Індивідуальна самостійна робота передбачає: якнайповніший творчий розвиток студентів через індивідуально-спрямований розвиток їх здібностей, дослідницьку роботу, творчу діяльність, виконання індивідуального семестрового завдання.

Можуть бути такі види індивідуальної роботи:

- 1) написання рефератів з теми або вузької проблематики;
- 2) розв'язування та складання розрахункових або практичних ситуаційних задач різного рівня, комплексний опис властивостей, функцій, явищ, об'єктів, процесів в економічних системах заходу та в Україні тощо.

Індивідуальні завдання студенти виконують самостійно під керівництвом викладача.

Звіт про виконане індивідуальне завдання подається у вигляді реферату не пізніше ніж за 2 тижні до підсумкового контролю або письмової роботи відповідно до розроблених вимог до написання індивідуальних завдань.

У ринкових умовах економічна освіта вже не може зводитися лише до простого, екстенсивного оволодіння певним рівнем знань. Вона повинна

бути зорієнтована на формування творчого підходу до навчання студентів. Проблемні питання та завдання, тести і задачі, які використовуються при викладанні курсу, мають сприяти інтенсифікації навчального процесу із застосуванням комп'ютерних технологій навчання і таких технологій, як рейтингова та кредитно-модульна системи, а отже, і найбільш ефективній та раціональній організації всього навчального процесу.

Лекційний курс за своєю структурою містить виклад загальних, фундаментальних основ функціонування сучасної змішаної економіки ринкового типу, основних проблем мікро- і макроекономіки, закономірностей та тенденцій розвитку світової економіки в умовах її зростаючої глобалізації. Сучасний розвиток комп'ютерної техніки та програмного забезпечення суттєво змінює методи і характер економічної освіти. Використання інформаційних технологій обумовлює необхідність і можливість розробки нових методик вивчення економіки, застосування яких забезпечує підвищення рівня економічної підготовки студентів, інформаційної освіченості і культури, формує у них вміння і навички з розв'язання різноманітних проблемних завдань і ситуацій, що додає їхній навчальній діяльності творчого, пошукового спрямування.

Викладачами розроблено методичні вказівки для вивчення дисципліни, в яких до кожної теми, крім розкриття її змісту, складено тести, завдання, задачі з прикладами їх розв'язання. Крім того, додається перелік сайтів Інтернет як допоміжний матеріал для вивчення економічних дисциплін, а також список рекомендованої літератури.

Сьогодні перед вищими навчальними закладами України та перед університетом зокрема, стоїть складне завдання: зберегти напрацьовані традиції підготовки висококваліфікованих фахівців та одночасно забезпечити їх відповідність новим позитивним освітнім тенденціям в Європі.

Проте це не означає повної асиміляції української освіти європейським освітнім простором із втратою своєї ідентичності, своєрідності, унікальності.

Тому є сенс говорити про формування системи підготовки фахівців, що ґрунтується на використанні найкращих освітніх традицій України і світу. І поза цим процесом знаходитися взагалі безперспективно.

Кредитно-модульна система в організації навчання є передовою навчальною технологією, яка покликана підвищити якість навчання студентської молоді всіх ВНЗ України та Європи.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ПРИЙОМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ФУНКЦІЙ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Впровадження КМС передбачає напрацювання щодо впровадження удосконалених європейських стандартів якості із застосуванням універсальних порівняльних критеріїв, механізмів та методів оцінювання і подальший їх розвиток. Оскільки механізми змінюються, викладачі залишають незмінною головну мету підготовки якісного конкурентоспроможного фахівця, який, в свою чергу, підвищить рейтинг навчального закладу.

При контролі успішності та його реєстрації є обов'язковим зведення оцінок до національної шкали та системи ECTS, яка базується на трьох основних елементах:

- інформації (стосовно навчальних програм і здобутків студентів);
- взаємній угоді (між закладами-партнерами і студентами);
- використанні кредитів ECTS (визначають навчальне навантаження студентів).

Показники успішності і якості навчання залежать від правильності, змістовності розробки і впровадження нових робочих програм економічних дисциплін, в основі яких особливе місце займає організація системи розподілу балів залікового кредиту дисципліни. Викладач обирає систему бальної оцінки всіх форм навчання (лекції, семінари, практичні заняття, індивідуальна, наукова і самостійна робота) на основі використання передового досвіду, творчого підходу до наукової новизни, компетентності і відповідальності обраної системи розрахунку і розподілу балів по кожному заняттю.

Висновок. На основі системного розуміння сутності та структури економічних відносин базується класичне трактування предмета економічної науки.

Економічна теорія – це наука, що постійно розвивається, відповідно, уточнюється та збагачується розуміння її предмета.

З позицій маржиналізму і неокласичної школи предметом економічної теорії є вибір найефективніших способів використання обмежених (рідкісних) ресурсів з метою максимального задоволення зростаючих людських потреб, і саме науковим обґрунтуванням способів ефективного вибору в умовах обмежених ресурсів повинна займатися економічна наука. Це становить її предмет і завдання.

Враховуючи все це, викладачі економічних дисциплін повинні готувати студентів так, щоб вони могли розв'язувати основні функції економічної теорії за такими напрямками:

1) виховання у студентів діалектико-матеріалістичного світогляду. Ця ідея знаходить своє підтвердження в принципі навчання: "...від живого сприйняття до абстрактного мислення і

від нього до практики – таким є діалектичний шлях до пізнання істини, пізнання об'єктивної реальності" [8, 142];

2) виховання у студентів стійкого характеру до вивчення економічних дисциплін;

3) розвиток економічного мислення студентів, виховання в них економічної культури;

4) відчуття естетичного і морального виховання студентів на заняттях;

5) розвиток патріотичного виховання і почуття обов'язку;

6) розвиток екологічного та економічного виховання студентів.

Економічна теорія належить до суспільних наук, вона вивчає людину як головний суб'єкт і носій економічних відносин. Економічна теорія вивчає економічну поведінку людей, тобто їхню діяльність у сфері виробництва, розподілу, обміну та споживання матеріальних благ і послуг. Отже, завдання при вивченні економічної теорії полягає в усвідомленні студентами необхідності раціональної економічної поведінки людей, формування в них економічного мислення, економічної культури, без чого неможливе успішне розв'язання складних проблем ефективного вибору відповідно до довгострокової стратегії модернізації всієї системи освіти з метою її наближення до європейських стандартів і з урахуванням поточних та перспективних потреб вітчизняного ринку праці.

1. Болонський процес: Цикли, ступені, кредити. Товажнянський Л.Л., Сокол Є.І. – Х., 2004.

2. Вища освіта України і Болонський процес, навчальний методичний посібник, за редакцією В.Г. Кременя. – К., 2004.

3. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес. М. Степко, Я. Болюбаш, К. Левківський. – К.: Освіта України, 2004.

4. Стан та завдання вищої освіти України в контексті Болонського процесу: Згуровський М.З. – К., 2004.

5. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (частина 1). / За ред. Кременя В.Г., – 2004.

6. Кредитно-модульна система організації навч. процесу: Довідник для студентів. – К.: Освіта України. Мороз І.В.

7. Педагогічні умови запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Мороз І.В. – К.: Освіта України, 2005. – 250 с.

8. В.И. Ленин. Философские тетради. ПСС., – Т. 29, – С. 142.